

NEXT GENERATION EU

Hurrengo belaunaldiei zorretan utziko dieguna

Europar Batasuneko herrialdeek dirutza mugiaraziko dute koronabirusaren pandemiari aurre egiteko. 750.000 milioi euroko aurrekontua duen Next Generation EU deituriko planaren bidez, trantsizio ekologiko eta digitala bideratu nahi da. Baina aurkeztutako proiektuek ba al dute zerikusirik helburu horiekin? Nola aukeratu dira? Eta zein logika eta ordainsairen truk emango ditu Europak laguntzak?

URKO APAOLAZA AVILA

Plan honek, aurrean dugun erronka handia, aukera bihurtzen du, ez bakarrik errekupeazioa lagunduz, baita gure etorkizuneari inbertituz ere: Europako Itun Berdeak eta digitalizazioak, enplegua eta hazkundera bultzatuko dituzte, baita gure gizartearen erresilientzia eta ingurumenaren osasuna ere. Hau Europaren garaia da". Hitz horiekin aurkeztu zuen joan den maiatzean Ursula Von der Leyen Europako Batzordeko presidentek Next Generation EU plana (NGEU), pandemiak eragindako krisi ekonomikoari aurre egiteko diseinatua. Sekula ikusi gabeko milioi-jauziaren "aukera" aprobetxatzeko eskatu dute Europa osoko agintariek. Baina jende asko beldur da, ez ote den multinazionalak berdez tindatu eta diruz blaitzeko izango, eragindako zorrak herritarrek eta zerbitzu publikoek nozitzen dituzten bitartean.

Denera 750.000 milioi euroko aurrekontua du NGEUK -asko dirudi, baina

Europar Batasunaren BPGren zati txiki bat baizik ez da-. Hortik 390.000 milioi euro, itzuli behar ez diren transferentzia edo laguntza zuzenak izango dira, 2021 eta 2024 urteen artean emango direnak, eta gainerakoa (360.000 milioi) mailegatu egingo da 2026 urtera arte, hau da, itzuli egin beharko da.

Partida handiena Suspertze eta Erresilientzia Mekanismoarentzat izango da, aurrekontu osoaren %90 hartzen du honek (672.500 milioi euro) eta trantsizio ekologikoko eta digitaleko proiektuetan inbertitu eta erreformak egitera bideratuko da, "suspertze iraunkorra eta erresilientea" lortzeko helburuz. Europako Batzordeak aholkatu du erreformak edo inbertsioak zazpi eremutan egitea, besteak beste, berriztagarrietan, 5G teknologian edo hezkuntzaren digitalizazioan.

Europar Batasuna osatzen duten estatu bakoitzari zenbat diru eman erabakitzeke metodo bat erabili dute, azken

bost urteetako hazkunde eta langabezia tasak kontuan hartzen dituena. Horren arabera, Espainiako Estatuak jasoko luke diru gehien: 140.000 milioi euro. Horietatik 79.796 milioi transferentziak lirateke -46.000 milioi 2021 eta 2022 artean jasotzekoak- eta beste 68.000 milioi inguru maileguak. Frantziako Estatuak, berriz, 42.302 milioi euro jasoko lituzke, kasu honetan, maileguak lirateke. Espainia, Italia, Frantzia eta Poloniaren artean, funtsaren %60 eramango dute.

Eusko Jaurlaritzak, Suspertze eta Erresilientzia Mekanisмотik 5.702 milioi euro "lortzeko helburua" adierazi du, 188 proiektu barnebiltzen dituen *Euska-di Next 2021-2026* programaren bidez. Hidrogeno korridorea, ibilgailu elektrikoaren baterientzako giga-faktoria... Petronor, Iberdrola eta autogintzako konpainia handi asko daude proiektu horien atzean. Nafarroako Gobernuak, bestalde, *Nafarroa Susper-tu* programaren barruan

URSULA VON DER LEYENEK
2020KO MAIATZEAN AURKEZTU
ZUEN NEXT GENERATION
EU ERREKUPERAZIO PLANA.
ARGAZKIA: EUROPAKO BATZORDEA

125 proiektu aurreikusi ditu 3.419 milioi euroko aurrekontuarekin –ez du zehaztu europar funtsetatik zenbat diru jasoko lukeen–, tartean AHT, Nafarroako Ubidearen bigarren fasea eta antzeko azpiegiturak daude. Bi erkidego horietako proiektuak aztertu ditugu 26 eta 27 orrialdeetan. Euskal Hirigune Elkar-goak oraindik ez du NGEUrako egitasmo zehatzik aurkeztu, ARGIAri erakundetik azaldu diotenez.

Honaino datuak. Baina zein epe, baldintza, hautaketa prozesu eta logikaren arabera iritsiko da gure geltokietara Mr. Marshall berri hau? Hurrengo lerroetan xehatuko ditugu horiek guztiak. Nolanahi ere, plan honen lurreratze pista zein izango den aire zabaletik begiztatu liteke jadanik: azken urte luzeetan egiturazko krisian sartuta, sinetsarazi nahi digute posible dela kapitalismo inklusibo, gizatiarrago eta berdeago bat izatea –Davosen entzun berri dugun bezala–,

aurrerakuntza teknologikoak argudiatuz, kontraesan nagusi bati ezikusia eginenez: geroz eta gehiago produzitzeak ez

Funtsak erabat baldintzaturik egongo dira hasieratik, hori da NGEUri egin zaion kritika nagusietako bat

du asebeteko sistemak duen etekin gosea, krisi energetiko eta klimatikoan ere gehiago sakonduz. Baina ez gaitetzen ondorioetan aurreratu.

“EZ, BIZI NAIZEN ARTEAN”

Askok oso gogoan dute 2012ko ekainean, aurreko krisialdi ekonomikoaren erdian, Angela Merkel Alemaniako kantzilerrak esandakoa, ez zela eurobonorik izango “ni bizi naizen artean”. Ia hamarkada bat eta gero, hitz horiek irentsi behar izan ditu, Europar Batasuna zorra jaulkitzen ari baita. Zer gertatu da? Covid-19aren pandemiak sorturiko lurrikarak dena aldatu duela, Bigarren Mundu Gerratik ez baita halako hondoratzetik izan. “Ni bankari izan nintzen eta ez dut sekula halakorik ikusi –azaldu du Luca Bonarcossi finantza jasagarrietan aditu eta ingurumen aktibistak–. Aurreko krisian bagenekien arazoa bankuak zirela, baina koronabirusarekin... urteetan bizi behar izango ote dugu honenkin?”.

ODG, Ekologistak Martxan eta Omal erakundeek antolatutako *Next Gene-*

ZORRA ETA MURRIZKETAK. Errekuperazio planarekin kritiko direnek, hurrengo belaunaldiak zorpetu eta murrizketa sozialak ekarriko dituela diote. Irudietan, pentsio duinen aldeko mobilizazioa Gasteizen abendu honetan, eta klima aldaketaren kontrako greba 2019ko irailean.

ration EU-ren barrunbeetara bidaia jardunaldian plazaratu du Bonarcosik bere analisia –interneten aisa aurkituko du irakurleak hitzaldia, gaztelaniaz–. Italiako adibidea darabil finantzariak: munduko bigarren zor publiko handiena duen herrialdeak kiebra joko luke errekuperaziorako europar plan hau gabe, eta “Italiak zorraz ez kitatzeak, ez luke antzik izango Greziakoarekin, Europar Batasunaren amaiera litzateke”. Hortik Merkelen iritzi aldaketa, kolapsoa saihesteko.

Nazioarteko Lan Erakundearen arabera, 2020an lan egindako orduak %8,8 murriztu ziren mundu osoan eta 255 milioi lanpostu deuseztatu ziren, 2008ko krisia halako lau. Enplegu galarak sektore prekarioenak astindu ditu, behin-behineko kontratua edo lanaldi partziala dutenak batez ere –normalean gazteak eta emakumeak–. Koronabirusaren krisia ekonomiarengandik “exogenoa” dela esan digute, eta hau igarota, V formako suspertzea etorriko dela: “Hori bai, esan digute hori gertatzeko beharrezkoa dela inbertsioak 4.0 iraultza deiturikoan egitea –dio Paul Llonch ekonomialariak–. Baina benetan uste dute estrategia aldaketa horrek hazkunde eta ongizate garai bat zabalduko duela? Fidatu al gaitezke?”.

Llonch Kataluniako Taifa Ekonomia Kritikoko Seminarioko kidea da eta

Realitat webgunean azaldu duenez, “digitalizazio kapitalista areagotzea zerk justifikatzen duen ulertu nahi badugu, produktibitateaz hitz egin behar dugu”. Bere esanetan –hainbat ikerlari eta aditu aipatzen ditu– egungo sistemak zer-

Nondik aterako da dirua? Historian inoiz ikusi den bono jaulkitze handiena eginez. 2026an diru iturria itxi eta 2058 arte ordainduko dugu “hipoteka” hori

bitzu eta merkantzia gehiago ekoiztu ditzake, baina ez da gai balio gehiago produzitzeko, eta hor dute kapitalistek arazoa: “Inbertitzaileari bost axola zaio bonotan, mantekilan edo kanoietan inbertitzen duen, etekina nahi du”.

PRESAKA ETA HURRENGO BELAUNALDIEN DIRUAREKIN

NGEUrako proiektuak aurkezteko epea apirilaren 30 arte dute estatuek. Lehenik, udalek eta foru aldundiek Eusko Jaurlaritza eta Nafarroako Gobernuari helarazten dizkiete, hauek Madrilera eramango dituzte, eta azkenik Bruselara iritsiko lirateke Espainiako Gobernuak “interesgarrien” ikusten dituenak. Frantziako estatuan ere Parisek du azken hitza. Europako Batzordeak bi hilabeteren buruan aztertuko ditu iragazia pasatakoak eta Europako Kontseiluak lau aste lituzke hautatuak onartzeko. 2021eko bigarren seihilekoan iritsiko litzateke laguntzen lehen zatia.

Diru kopuru multzo handiak eta presaka ibiltzeak zalantzak sortu ditu kudeaketa eta gardentasunari dagokionez. Izan ere, administrazio askok aholkularitza enpresa pribatuera jo du prozesua gidatzeko, PwC edo Deloitte kasu. Mikel Otero Eusko Legebiltzarreko EH Bilduko bozerra maileak elkarlanari “muzin egitea” leporatu dio Eusko Jaurlaritzari: “Akats estrategikoa da, Europako funtsekin finantzatzeko diren proiektuen hierarkia guztion artean, auzolanean, erabaki beharko genukeelako, gero Madril defentsa bateratua egiteko”. Iñigo Urkulluren exekutiboak aurkezturiko 188 proiektuetatik askotan ados egon daitezkeela dio EH Bilduk, baina beti ere lankidetzara publiko-pribatuari “baldintza argiak jarrita, onura soziala bermatzeko”.

Eta nondik aterako da dirua? Historian inoiz ikusi den bono jaulkitze handiena eginik. 2026an diru iturria itxiko da, eta zorraren titulu publikoekin sortuko den "hipoteka" ordaintzen hasiko gara, 2058 urtean amortizatu arte, hiru hamarkada beraz. Europar Batasunak hainbat zerga berri ezartzea proposatu du horretarako –karbonoaren, plastikoaren edo digitalen gaineko tasak–, baina fiskalitate politikan ez da inoiz adostasunik izan europar herrialdeen artean, eta bide itsua dirudi horrek. Ondorioa? Zor publiko gehiago eta murrizketa sozialak. "Gastatuko dugun dirua ez da gurea, hurrengo belaunaldiak ordainduko du osorik, egun 15 urte dituzten eta klimaren alde mobilizatzen diren horiek, horregatik deitu diote Next Generation", dio Bonarcossik.

INDARREZKO-ALKANDORA

2008ko krisian ezagun egin zen *Troika* delakoa (Europako Banku Zentrala, Nazioarteko Diru Funtza eta Europako Batzordea), "erreskataturiko" herrialdeei neurri oso gogorrak inposatzen zizkielako diru truk, beltzez jantzita. Oraingoan baina, ez da halakorik behar izango: launduko diren proiektuak erabat baldintzatuak egongo dira hasieratik. Hori da NGEUri egin zaion beste kritika nagusietako bat; ELAk horretan egin du azpimarra batez ere. Sindikatuaren ustez, kontua ez da eztabaidatzea funtsak nora bideratzen diren: "Eredua garbi dago: maileguak eta transferentziak egiturazko erreformen eta aurrekontu-austeritatearen truke".

Suspertze eta Erresilientzia Mekanismoaren laguntzak "Europar Seihiilekoaren" barruan onartuko lirake. Urteko lehen sei hilabeteetan, estatuek euren aurrekontuak doitzen dituzte EBk ezarritako helburuen neurria. Prozesu horretan, Europako Batzordeak "gomendioak" ematen dizkie lehentasunak jarri eta planak diseinatzeko, eta ministroek osaturiko Europako Kontseiluan adosten dira behin betiko gomendioak.

Euskal Herriak Kapitalari Planto! dinamika salatu du europar funtsak "indarrezko-alkandora" bat izango direla, murrizketa sozial gehiagoren atariko, eta pentsio sistema publikoaren desgitea edo PPK ezarritako lan-erreforma bere horretan mantentzea ekarriko duela, besteak beste. Areago, zorra mutualizatzearen kontra daudenek Maastrichteko Tratatuak irizpideak kontuan hartzea nahi dute –azken 30 urteeta-

Zor publikoaren zama

MIKEL ZURBANO
EKONOMIALARIA

Next Generation EU programak 750.000 milioi euro aurreikusten ditu datozen zazpi urterako. Eta aldi horretarako Europar Batasuneko (EB) aurrekontua 1,074 bilioi eurokoa da. Bi hanka hauek erabiliko ditu nagusiki EBk Covid-19ak eragindako hondamendiari aurre egiteko, mutualizazioaren bidea lehendabizikoz erabilia. Zifra potoloak dira, baina bertako BPGaren %10 ordezkatzeko du. Aldiz, AEBetan BPGaren %15 da bideratuko duten baliabideen ehunekoa eta Japonian %21.

Berreskurapen ekonomikorako funts europarretatik Espainiako Estatuak 140.000 milioi ditu izendatuak, horietatik 72.000 dirulaguntzak dira eta gainerakoa maileguak. Suspertze eta Erresilientzia Mekanismoak bideratuko ditu diru-laguntza horietako gehienak, baldintza zorrotzak eta konplexuak betetzearen truke. Lehen oinarriko baldintza planaren orientazioa bera da. Estatuak ezin izango dituzte beren lehentasunen arabera laguntzak izendatu, adibidez osasun sistema indartzeko. Funtsen %57 aldaketa klimatikoaren eta eraldaketa digitalaren arloetan kokatu beharko dira. Bestalde, estatu bakoitzak gomendio zehatzak bete beharko ditu funtsak eskuratzeko truke. Espainiako Estatuak pentsioen *iraunkortasuna* bermatzeko eta lan merkatua *hobetzeko* ohiko doikuntza lerroak bete beharko ditu.

Bestetik, Egonkortasun eta Hazkunderako Ituna gutxienez 2022 urtera arte izoztuta dago. Baina berriz ere indarrean ipiniko balitz eskuraturako funtsen laurdena galtzeko arriskua legoke. Espainiako kontu publikoak Bruselak ezarri ohi duen defizit eta zorraren arauetik oso gaineratik egongo dira datozen urteetan. Europako Batzordearen estimazio baten arabera 2021 eta 2022 urterako Espainaren defizita %9,6 eta %8,6 izango dira, hurrenez hurren. Itunaren %3ko murrizketak oso urrun dago eta doikuntza politiken arriskua bistaratzeko du honek.

Zor publikoak ere igoera bikaina izango du Estatuan, BPGreko %119 izateraino iritsi da eta aurreko zein datorren urtean ez dirudi jaitzeko bidea hartuko duenik, Egonkortasun Itunaren %60ko betekizunetik izugarri aldentuta. Airea, zerga autoritateak aurreikusten du Estatuak zorra berbideratzeko zerga doikuntza bi hamarkadaz luza daitekeela eta defizitaren kasuan hamarkada bat. Horiek horrela zor publikoaren zama oso latza izan daiteke datozen belaunaldientzat baldin eta zerga erreformaren bideari ekiten ez bazaio. Horretarako irauli egin beharko da 2007 urteaz geroztik Espainiako Estatuan zergen egiturak hartu duen noranzkoa. Izan ere errekaudazioan PFEZaren eta BEZaren pisua handituz joan da, Sozietateen gaineko Zergarena orduko errekaudazioaren %22,3tik 2019ko %11,9ra gutxitu den bitartean.

ko Europa neoliberalaren hazia izan zena–, Alemaniako Banku Zentralak (Bundesbank) bere azken buletinaren eskatu bezala. "Ondoren gogoraziko digute gure aukeren gaineratik bizi gaiten eta gehiegizko zor publikoari aurre egiteko doikuntza politikak ezinbestekoak direla", azaldu du ELAko Pello Igerregik *Galde* aldizkarian.

Ikusteko dago pandemiak kapitalaren eta lan-indarraren arteko antola-

keta sozial berri baterantz eramango ote gaituen, baina oraingo eskema zaharrak baino ez dira errepikatzen ari, trantsizio ekologiko eta digitalaren banderapean. Aitzitik, "estraktibismoa ezin da banandu kapitalismo berde deituriko horretatik", dio Llonchek, eta horrek larrialdi klimatikoa larriagotzeaz gain, austeritate eta prekarietate gehiago baino ez die ekarriko hurrengo belaunaldiei. ●

NAFARROA

Berdez
mozorrotutako
betiko
hazkundera
 XABIER LETONA BITERI

Suspertu planaren arabera, Nafarroako Gobernuak 125 proiektu aurkeztuko ditu Europako funtsetara, 3.419 milioi euroko kostuarekin. NUPeko ikerketa baten arabera, baina, Nafarroak 417 milioi euro eta 1.000 milioi euro artean jaso ditzake funts haue-tatik.

Aldaketa klimatikoa, trantsizio energetikoa, digitalizazioa, ekonomia susper-tzea, lurralde egituraketa... hori guztia da planaren oinarrian; "sektore publi-koak gidatua", baina dagoeneko CEN Na-farroako Enpresarien Konfederazioari proiektuen aholkularitzan leku handia emanez.

Gaitza da sinestea plan honek mundu jasangarriaren oinarriak jarri behar di-tuenik, batez ere orain arte hondamendi klimatikoa ekarri duen sistema laudatu

bestetik egiten ez delako, kritikarik txi-kiena ere egin gabe. Aitzitik, Suspertu planaren aurkezpenean María Chivite lehendakariak eredugarritzat jartzen ditu Nafarroan azken 60 urteetan ekono-mia bultzatzeko egin diren ahalegin eta planak. Hau da, "lehen ondo egin genuen eta orain ere egingo dugu". Orduan, nola iritsi gara egungo hondamendira?

Adibidez, 817 milioi euro bideratuko dira lurralde kohesiorako, baina hauen barruan daude AHT edo Nafarroako Ubi-dea -Itoizko Urtegiari lotua-, proiektu zaharrak, suntsitzaileak eta jasangarri-tasunarekin zerikusi gutxi dutenak.

Beste eremu bat da jasangarritasuna eta energia berriztagarriena, 593 milioi euro bideratuko dira esparru horietara, non auto elektrikoa, energia parkeak -eguzkia eta eolikoa- eta elikadura jasan-garria diren hiru esparru nagusietakoak. Baina inon ez da esaten auto kopurua murriztea ezinbestekoa dela energia gu-txiago kontsumitzeko; ezinezkoa dela egungo auto kopuru bera edo gehiago, baina elektrikoan. Edo elikadura jasan-garria bai, baina hor dago Caparroso-ko behitegi proiektua, 3.600 behitik 7.000ra handitu nahi dena -eta enpresa berak Sorian 20.000koa egin nahi du-.

Gaur egun Nafarroan kontsumitzen den energiaren %20 da berriztagarria, 2030erako %50 izatea nahi da, eta ho-rretarako eguzkiaren eta energia eoli-koaren dozenaka parke egitea aurreikus-ten da ekosistema eta biodibertsitatean berriz ere kalte handiak eraginez. Orain arteko "hazkunde jasangarriaren" lo-

gikan, Manu Aierdi Garapen Ekonomi-korako kontseilariaren doinua ezaguna egiten da: "Edozer ez, baina hil ala biziko kontua bada [planetaren tenperatura jaistea], prest egon beharko dugu ingu-rumen kalteren bat onartzeko".

Berdintu gertatzen da eremu digita-lean. Planak baditu onuragarriak diren helburuak -arrakala digitala txikitzea edo hezkuntza digitalari lotutakoak-, baina bertan aitortzen denez, bere oi-narrietakoa da 5G iraultza digitala bul-tzatzea, eta horrek energia eta material kopuru itzelen beharra du. Kontseilari-tza ia guztietan dozenaka milioi euro au-rreikusten dira hamaika proiektu digital bultzatzeko.

Diru zaparrada honek orain arte-ko kapitalismoaren beste bultzada bat ekarriko du, berdez eta berba ederrez jantzia. Arlo batzuetan eragingo ditu aurrerapenak, baina funtsean, hazkun-de ekonomiko handiagoan oinarrituta dago, eta mundu finito batean hori ezi-nezkoa da, mozorroak mozorro, eredu-a ez da jasangarria. ●

ARABA, BIZKAIA
ETA GIPUZKOANorabide
aldaketarik ez
 LANDER ARBELAITZ MITXELENA

Gernikan Guggenheim museoak 127 milioi, **Gasteiz kanpoaldean erraustegi bat** eraikitzeak 35 milioi, Arabako hainbat menditan **best parke eolikok** 270 milioi, **Armiñonen instalazio fotovoltaikoak** 90 milioi, **Lantaronen biomasa plantak** 71,2 milioi, **Lemoizko Zentral Nuklear zahar-reen** 15.000 tona langostino eta izo-kinentzat haztegiak 105 milioi, **Data Center** bat eraikitzeak 117 milioi, EAE mailan **5G sarea zabaltzeak** 65 milioi edo **Euskadi Basque Country Tourism Intelligence-k** 68 milioi...

Horrelako 188 proiektu jaso ditu Eus-ko Jaurlaritzak Euskadi Next izeneko planean, Bilbo, Donostia eta Gasteizko udalekin eta Araba, Bizkaia eta Gipuz-koako foru aldundiekin adostuta. Eu-

